

Юлія Костянтинівна Дорошенко,

доктор філософії,

Харківський національний університет внутрішніх справ,

кафедра кримінального процесу, криміналістики та експертології;

<https://orcid.org/0000-0001-7622-2636>,

e-mail: jdoroshenko86@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КОРУПЦІЙНИХ
ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ**

Сучасні реалії та стан криміногенної обстановки в країні вимагають принципово нових підходів до взаємодії правоохоронних органів. Сьогодні взаємодія слідчого з іншими органами і підрозділами дедалі активніше здійснюється на всіх можливих рівнях: відомчому, міжвідомчому, міжнародному. Взаємодія при розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень являє собою доволі складну й комплексну форму, яка передбачає реалізацію цілої низки взаємопов'язаних процесуальних та оперативно-розшукових дій і заходів, спрямованих на максимальні досягнення у кримінальному процесі. На основі аналізу нормативно-правових актів зроблено висновок, що чітка регламентація такої взаємодії відсутня.

Ключові слова: розслідування, корупційні злочини, службова діяльність, професійна діяльність, публічні послуги, взаємодія, кримінальне провадження, криміналістична характеристика.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Ефективність розслідування та попередження злочинів значною мірою залежить від успішності взаємодії слідчого з іншими учасниками цього процесу (оперативними працівниками), з обізнаним особами (спеціалістами й експертами), а також із засобами масової інформації та ін. Ця взаємодія має бути узгоджена за цілями, завданнями, засобами своєї реалізації, місцем і часом у процесі встановлення істини у кримінальній справі. Проте, як свідчить аналіз літератури та нормативно-правових актів, чітка регламентація такої взаємодії відсутня. Тому доволі важливим є питання встановлення порядку взаємодії при розслідуванні корупційних злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Стан дослідження проблеми

Питання взаємодії під час розслідування злочинів досліджували у своїх працях такі учені, як А. М. Балашов, В. М. Биков, С. В. Бородін,

В. М. Бурикін, В. А. Глазков, І. М. Гуткін, А. П. Дербеньов, О. О. Закатов, А. П. Кругліков, І. В. Кубарев, А. О. Ляш, І. І. Мартинович, П. І. Мінюков, С. А. Невський, І. В. Озерський, Д. П. Письменний, Г. П. Цимбал, Г. О. Усатий, В. П. Хомколов, О. В. Яцюк та ін. Напрацювання названих науковців є, без сумніву, важливими в пізнавальному аспекті, проте не є вичерпними. Чимала кількість питань залишається спірною, а то й взагалі не вирішеною. Зокрема, досі точається дискусія щодо трактування взаємодії при розслідуванні злочинів у криміналістичному аспекті. Відсутні дослідження в царині організації взаємодії при розслідуванні корупційних злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг в цілому, а не окремих їх видів. До того ж шаленими темпами зазнає змін національне законодавство, у зв'язку з чим значна кількість наукових досліджень у зазначеній сфері втратила свою актуальність.

Мета і завдання дослідження

Метою цієї статті є висвітлення питання взаємодії слідчих органів, оперативно-розшукових підрозділів та інших установ і громадських організацій під час розслідування корупційних злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. *Завдання* цього дослідження полягає у висвітленні найефективніших шляхів співпраці осіб, які проводять досудове розслідування за вказаною категорією справ.

Наукова новизна дослідження

Новизна наукової статті полягає в наданні певних пропозицій щодо внесення доповнень до положень чинного кримінального процесуального законодавства України. Зміни, що пропонуються, мають на меті вдосконалення процесу взаємодії слідчих органів для більш ефективного та швидкого процесу розслідування.

Виклад основного матеріалу

Ми звикли вважати, що успішна боротьба зі злочинами неможлива без тісної взаємодії слідчого й оперативно-розшукових підрозділів. Це зумовлено тим, що й слідчі, й оперативно-розшукові підрозділи мають специфічні, притаманні тільки їм засоби розкриття злочинів, і важливим є те, щоб ці засоби застосовувалися не окремо, а комплексно. Звичайно, взаємодія зазначених суб'єктів є вкрай важливою й необхідною умовою забезпечення ефективності кримінального провадження. Проте не слід взаємодію під час розслідування кримінальних правопорушень обмежувати виключно співпрацею слідчих і оперативних працівників. Адже слідчі можуть співпрацювати і з іншими підрозділами органів Національної поліції України, іншими правоохоронними органами, установами й громадськими об'єднаннями.

В енциклопедичному словнику криміналістики наводиться таке визначення взаємодії – це процес безпосереднього або опосередкованого впливу об'єктів (суб'єктів) один на одного, що породжує їх взаємозумовленість і зв'язок [1, с. 42]. У цілому таке трактування взаємодії є правильним і загальним, однак воно не відображає особливостей взаємодії під час провадження досудового розслідування.

Ефективність протидії злочинності можлива лише за умови належно організованої спільної діяльності різних державних і недержавних органів, яка здійснюється з указаною метою. Тобто йдеться про взаємодію, під якою у криміналістичній науці традиційно розуміють узгоджену діяльність відповідних органів та посадових осіб у процесі розкриття та розслідування злочинів, спрямовану на досягнення спільної мети з найменшими витратами сил, засобів і часу [2, с. 96]. Адже розслідування кримінальних правопорушень є одним з основних засобів боротьби зі злочинністю, а отже, і способом їй протидіяти. Також слушним є твердження про можливість взаємодії різних органів – як державних, так і недержавних.

Взаємодія при розслідуванні злочинів є спеціальною взаємодією, оскільки містить об'єднані однією метою спільні погоджені заходи, які мають значення для боротьби зі злочинністю, проведені декількома зацікавленими суб'єктами. Ці заходи відрізняються від заходів загально-соціального рівня взаємодії спеціальним призначенням і цілеспрямованістю. При цьому слід враховувати, що протидія злочинності є відносно самостійним напрямом у правоохоронній діяльності, а отже, для взаємодії в процесі її здійснення характерними є певні завдання, а саме: забезпечення ефективного й повного виявлення, запобігання злочинам та їх розкриття [3, с. 26].

Із приводу зазначеного можемо констатувати таке. По-перше, вкотре акцентуємо на недопустимості обмеження суб'єктного складу взаємодії виключно слідчими й оперативними працівниками. По-друге, не вважаємо правильним виокремлювати особливим підрозділом криміналістичної тактики питання щодо тактики взаємодії. Адже взаємодія не обмежується організаційними заходами. Вона реалізується у межах і за допомогою проведення окремих слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) заходів. Отже, тактика взаємодії в такому разі повністю співпадає з тактикою проведення вказаних заходів. Тобто йдеться про дублювання одних і тих самих положень у межах криміналістичної тактики як розділу криміналістики.

Взаємодія є елементом безпосереднього процесу провадження розслідування злочинів. Вона є одним зі способів належної організації кримінального провадження. Криміналістична ж методика досліджує загальні положення, пов'язані з організацією досудового розслідування в цілому, та особливості розслідування окремих видів

(груп) кримінальних положень. Тобто взаємодія підпадає під сферу досліджень криміналістичної методики. При цьому пропонуємо виокремлювати загальні положення взаємодії під час розслідування кримінальних правопорушень, які будуть висвітлюватися в загальних положеннях криміналістичної методики та стосуватися поняття, ознак, принципів, значення, форм, засобів і особливостей організації взаємодії. Особливості ж взаємодії під час розслідування злочинів окремих категорій слід розглядати в межах відповідних видових, групових методик розслідування злочинів. Причому ці особливості варто висвітлювати в частині особливостей розслідування окремих видів (груп) злочинів на певних його етапах [4, с. 131–139].

На наш погляд, взаємодія безсумнівно є доволі складною діяльністю, а отже, їй притаманне певне структурування. Причому ця структура відображає її сутність, зміст. Відповідно структура взаємодії відображає і її стадії (етапи). Щодо вказаного, то у криміналістичній літературі можна зустріти пропозицію структурно вирізняти такі елементи взаємодії, як узгодженість (скоординованість) діяльності; спільність діяльності; мета діяльності; певний зміст діяльності; наявність як мінімум двох суб'єктів [5, с. 195]. Пропонуємо серед елементів взаємодії при розслідуванні злочинів, зокрема у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, виокремлювати її невід'ємні складові. До останніх слід відносити такі.

1. Прийняття рішення про необхідність і доцільність взаємодії. На цій стадії слідчий аналізує наявну в нього інформацію, планує свої дії відповідно до поставлених завдань, визначає наявні та необхідні сили й засоби. У разі виникнення потреби залучення інших слідчих або осіб з інших підрозділів, служб, органів тощо потрібно визначитися з учасниками такої взаємодії, їх завданнями та методами розслідування конкретного злочину, тривалістю взаємодії тощо.

2. Вибір форми та методів взаємодії. Як правило, під час планування розслідування окремих кримінальних правопорушень слідчий окреслює перелік обставин, що підлягають встановленню, залежно від висунутих версій і визначає відповідні заходи, необхідні для їх з'ясування. При цьому встановлюються виконавці цих заходів. Тобто під час планування розслідування злочинів визначаються заходи, під час проведення яких будуть взаємодіяти конкретні особи та/чи органи, а тому залежно від їхнього характеру й обираються форми взаємодії та шляхи її реалізації.

3. Процесуальне закріплення рішення про взаємодію. У деяких випадках таке рішення буде відображатися у протоколах про результати проведення окремих слідчих (розшукових) дій у вигляді помітки про учасників цих дій, у вказівках (клопотаннях, дорученнях) на

проведення певних дій, у наказах про створення слідчо-оперативних груп тощо. Звичайно, певні труднощі виникають через відсутність чіткої регламентації в чинному кримінальному процесуальному законодавстві питання про порядок прийняття й оформлення рішення про взаємодію. Процесуальне закріплення результатів взаємодії здійснюється за допомогою складання відповідних протоколів, рапортів, доповідних записок тощо.

Названі елементи дозволяють усвідомити сутність і значення взаємодії при розслідуванні кримінальних правопорушень. Зміст взаємодії формують у своїй сукупності її учасники, цілі, характер діяльності, форми та методи її реалізації. Водночас вважаються недоречними спроби науковців виокремлювати етапи взаємодії відповідно до етапів розслідування злочинів. Пояснюється така позиція тим, що взаємодія характерна для всього процесу розслідування і потреба в ній зумовлюється конкретними тактичними завданнями розслідування, а не його етапами. Причому в межах одного етапу може виникати потреба взаємодіяти з іншими особами чи органами кілька разів [6].

Що ж стосується криміналістичного забезпечення міжнародного співробітництва під час розслідування корупційних злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, то тут ключове місце посідає ретельне планування кримінального провадження. До того ж варто визначитися, для вирішення яких тактичних завдань розслідування слід звертатися за допомогою до зарубіжного(их) правоохоронного(их) органу(ів). Визначившись із формою міжнародного співробітництва, варто з'ясувати, яка вихідна інформація для цього потрібна та які заходи для її збирання слід провести. При цьому необхідно усвідомлювати, що направлення запиту про надання міжнародної правової допомоги не означає припинення паралельного провадження на місці необхідних слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій. Адже обробка та виконання запиту потребує значних витрат часу, гаяння якого є неприпустимим під час досудового розслідування злочинів, особливо у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг [7, с. 173–176].

Таким чином, міжнародне співробітництво під час розслідування корупційних злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, є в окремих випадках необхідною та вимушеною передумовою успішності кримінального провадження. Проте ефективність такої співпраці перебуває у прямій залежності від професійності осіб, які провадять досудове розслідування, якості й налагодженості процесу досудового розслідування, чіткості та визначеності законодавчої регламентації питань міжнародної співпраці під час кримінального провадження, політичних

зносин із державою, співробітництво з якою налагоджується, добросовісністю й відповідальністю виконавців запиту про міжнародну правову допомогу тощо. У криміналістичному аспекті запорукою ефективності міжнародної співпраці під час розслідування корупційних злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, насамперед є злагодженість дій слідчого, що забезпечується належним плануванням і організацією досудового розслідування.

Висновки

З урахуванням вищезазначеного можна зробити висновок, що взаємодія при розслідуванні злочинів, зокрема у сфері службової діяльності, є одним із методів протидії злочинності, який полягає в узгодженості та поєднанні в порядку і на основі закону зусиль декількох осіб, підрозділів, органів тощо заради забезпечення оптимізації досудового розслідування кримінальних правопорушень. Вказана діяльність є об'єктивно необхідною і часто розпочинається з моменту перевірки отриманої інформації про вчинення злочину. Ця діяльність за своїм характером є дуже складною, що проявляється в її стадійності. Серед таких стадій пропонуємо виокремлювати: прийняття рішення про необхідність і доцільність взаємодії, вибір форми та методів взаємодії, процесуальне закріплення прийнятого рішення, безпосередньо взаємодія, оформлення результатів вказаної співпраці. Однак структурна чіткість взаємодії не позбавляє її труднощів, з якими стикаються її учасники. В основному така ситуація зумовлюється відсутністю чіткої регламентації питань, пов'язаних з організацією та реалізацією взаємодії у Кримінальному процесуальному кодексі України. У зв'язку з чим було б доцільно доповнити вказаний нормативно-правовий акт окремим розділом, у якому б визначалися поняття, принципи, види, форми, методи та порядок взаємодії під час кримінального провадження.

Список бібліографічних посилань: 1. Шепітько В. Ю. Криміналістика. Енциклопедичний словник (українсько-російський і російсько-український) / за ред. В. Я. Тація. Харків : Право, 2001. 560 с. 2. Ковальов В. В. Взаємодія слідчого з працівниками експертної служби МВС України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2008. 22 с. 3. Кобзар О. Ф. Взаємодія як вид соціальної діяльності в боротьбі зі злочинністю. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2011. № 3. С. 25–27. 4. Пчеліна О. В. Окремі аспекти використання спеціальних знань у галузі інформаційних і комп'ютерних технологій під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності. *Публічне право*. 2014. № 4 (16). С. 131–139. 5. Степанюк Р. А. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, вчинених у бюджетній сфері України : монографія / за заг. ред. А. Ф. Волобуєва. Харків : Вид-во ХНУВС, 2012. 382 с. 6. Жидков В. Л. Кримінально-

процесуальна діяльність детектива Національного антикорупційного бюро України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2019. 224 с.
7. Пчеліна О. В. Щодо питання міжнародного співробітництва під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності // Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 27–28 лют. 2015 р.) / Ужгород. нац. ун-т. Ужгород, 2015. С. 173–176.

Надійшла до редколегії 07.02.2023

Прийнята до опублікування 16.03.2023

Doroshenko Yu. K. Problems of interaction in the investigation of corruption crimes in the field of official activity and professional activity related to the provision of public services

Modern realities and the state of the criminogenic situation in the country require fundamentally new approaches to the interaction of law enforcement agencies. Today, the interaction of the investigator with other bodies and units is more and more actively carried out at all possible levels, departmental, interdepartmental, international. Interaction in the detection and investigation of criminal offences is a rather complex and comprehensive form that involves a number of interrelated procedural and operational search actions and measures aimed at maximising the achievement of the goals of the criminal process. Cooperation in the investigation of crimes, in particular in the field of official activity, is one of the methods of combating crime, which consists in the coordination and combination in order and on the basis of the law, the efforts of several persons, divisions, bodies, etc. in order to ensure the optimization of the pre-trial investigation of criminal offenses. The specified activity is objectively necessary and often begins from the moment of checking the received information about the commission of a crime. This activity by its nature is very complex, which finds its expression in its phasing. Among the latter, we suggest making a decision about the necessity and expediency of interaction, choosing the form and methods of interaction, procedural consolidation of the decision, direct interaction, and registration of the results of the indicated cooperation. However, the structural clarity of the interaction does not relieve it of the difficulties faced by its participants. This situation is mainly due to the lack of clear regulation of issues related to the organisation and implementation of cooperation in the Criminal Procedure Code of Ukraine. In connection with this, it would be expedient to supplement the specified legal act with a separate section, which would define the concepts, principles, types, forms, methods and procedure of interaction during criminal proceedings.

Having analysed the legal acts, the author concludes that there is no clear regulation of such interaction.

Key words: investigation, corruption crimes, official activity, professional activity, public services, interaction, criminal proceedings, forensic characteristics.

